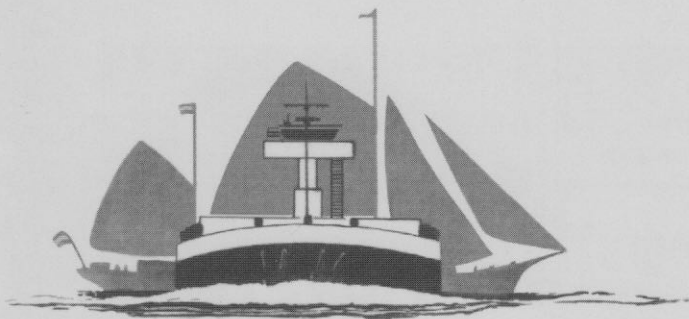




96-I

VERENIGING "DE BINNENVAART"



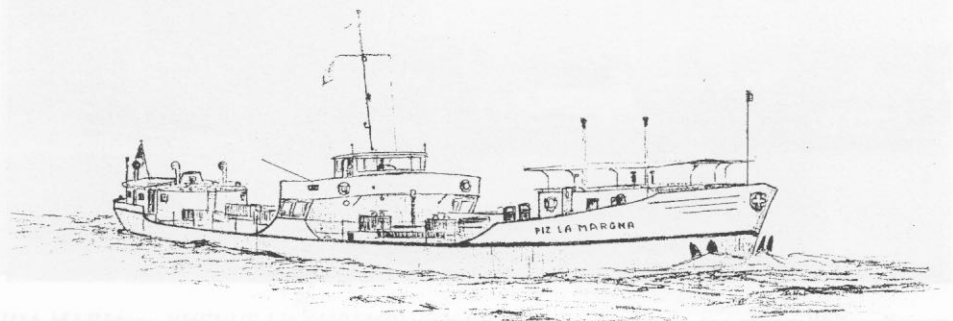
SATTELSCHLEPPERS

SATTELSCHLEPPERS

Reeds enige jaren speelde binnen de redactie de gedachte om een boekwerkje samen te stellen over motorschepen met de 'brug' midscheeps. Bij de stoomgoederenboten van bekende stukgoedredereien zoals Koenigsfeld, Wijkdienst en Fendel was dit een normale bouwwijze. Toen veel van deze stoomgoederenboten later werden omgebouwd tot motorschip bleef de stuurhut midscheeps. Maar er zijn ook vele motorschepen nieuwgebouwd met de stuurhut midscheeps. In de twintiger jaren heeft de Duitse Reederei Fendel een serie dubbelschroefs vrachtschepen met de brug midscheeps laten bouwen de zg. sterrenbeeldschepen. Daarnaast werden er op deze manier ook motortankschepen gebouwd voor rederijen zoals o.a. Elbe, Fanto en de Bragtank. Deze laatste rederij liet de schitterend gelijkende zusterschepen PIZ JULIER en PIZ LA MARGNA bouwen. Ook zijn er diverse cementtankschepen met de brug midscheeps gebouwd. Het zou echter te ver voeren om al deze schepen in dit boekwerkje te behandelen. We beperken ons hierbij tot een speciale groep binnen dit soort schepen, de zogenaamde 'SATTELSCHLEPPERS'. De overige schepen kunnen zo mogelijk later in ons clubblad 'BINNENVAART' beschreven worden.

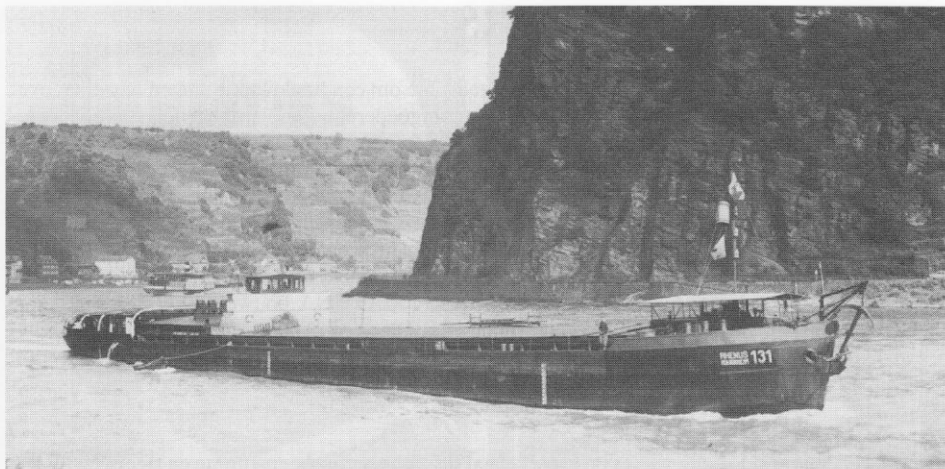
Na de Tweede Wereldoorlog was er op grote schaal behoefte aan scheepsruimte en sleepkracht. Het stoomtijdperk liep ten einde en er werden op grote schaal moderne motorsleepboten gebouwd. Daarnaast werden er in de vijftiger jaren door diverse grote Duitse rederijen (en één Nederlandse rederij) krachtige dubbelschroefmotorschepen gebouwd. Deze zogenaamde 'SATTELSCHLEPPERS' waren specifiek ontworpen om te slepen. De stuurhut en de strangelieren bevonden zich midscheeps. Hierdoor kwam het aangrijpingspunt midscheeps te liggen, waardoor ook het draaipunt in de midden lag. Daardoor kon men beter met 2 lengtes aanhang kopvoor nemen en opdraaien. Het waren imposante verschijningen op de Rijn. Het had ook als voordeel dat er minder bemanningsleden nodig waren, omdat deze 'SATTELSCHLEPPERS' niet alleen als sleepboot fungeerden maar ook tevens ca. 1325 ton lading vervoerden.

Na het introduceren van de duwvaart op de Rijn verdween in de zestiger jaren de behoefte aan sleepkracht. Grote aantallen sleepschepen werden door de rederijen afgevoerd en gesloopt. Diverse van deze sleepmotorschepen werden aan het einde van zestiger, begin zeventiger jaren omgebouwd tot duw-motorschip. Enige jaren later werden praktisch al deze schepen door de rederijen afgestoten. Thans varen zij onder particuliere vlag, waarbij de stuurhut naar het achterschip verhuisd is. Een uitzondering hierop is het mvs TORNADO, ex IRENE, ex DANZIG, ex RHENUS 142. Als IRENE was zij, tot voor enkele jaren terug, nog regelmatig met 4 sleepschepen erachter op de Rijn waar te nemen. Vandaag aan de dag sleept zij niet meer, echter de 'brug' staat nog steeds midscheeps. Met het verdwijnen van de 'SATTELSCHLEPPERS' verdween een modern stukje nostalgie. Wij hopen door middel van deze uitgave de 'herinnering' aan deze bijzondere binnenschepen te kunnen bewaren.

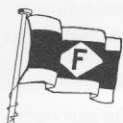


Eén van de mooiste schepen op de Rijn mts PIZ LA MARGNA

tekening: Auke Hut



RHENUS 131 (4602200) opvarend aan de Loreley Foto: archief E. Schuppert
 1955 GHH Walsum / 80,00 x 9,54 x 2,50 m / 1123 ton / 2 x 550 pk MWM / 1982 2 x 1060 pk Deutz
 1982 nieuw middenschip / 99,82 x 11,39 x 2,80 m / 2032 ton / 1987 STINNES 51 - Stinnes te Duis-
 burg / 20-10-1995 TIGER (2322338) G. Drent te Rotterdam

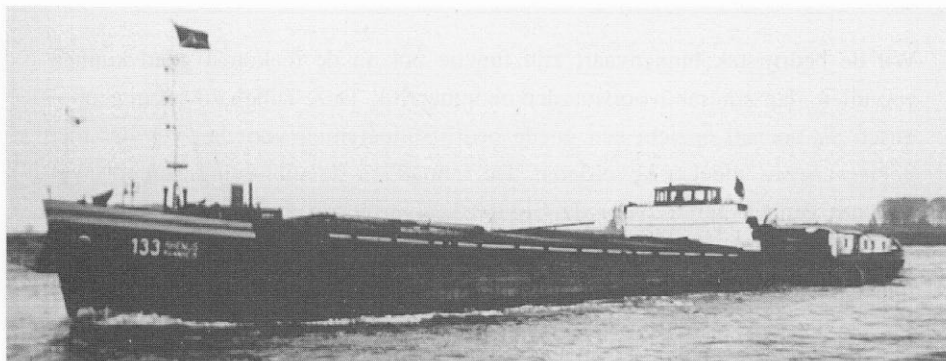


FENDEL SCHIFFFAHRT AG te Mannheim, vanaf 1971 FENDEL STINNES en
 vanaf 1976 STINNES REEDEREI.

Volgens het IVR-register van 1963 bestond de vloot uit: 115 FENDEL-sleep-
 schepen, 1 RHEINTANK-sleeptankschip, 16 RHEINTANK-motortankschepen, 13
 motorsleepboten, 4 duwbakken, 1 duwboot, 3 kraanschepen, 1 kraanpontoon, 2
 lagerschepen, 1 werkschip en 117 motorvrachtschepen. De mvs hadden de namen 3 x FENDEL +
 nr, 20 x LAHN + nr en 94 x RHENUS + nr (waaronder de sattelschleppers RHENUS 130 t/m 142)



BRUEL, ex RHENUS 132, (4602210) opvarend te Sliedrecht Foto: Willem Keizer
 1955 GHH Walsum / 80,21 x 9,50 x 2,50 m / 1125 ton / 2 x 550 pk MWM / 1978 BRUEL H. Paa-
 sche te Isselburg / 1987 te Maas Mechelen verlengd tot 90,16 x 9,50 x 2,72 m / 1808 ton / stuurhut
 naar achteren / 1995 BRIGITTE (2322100) G. van Neijenhof te Rotterdam



RHENUS 133 (3493 Mannheim)

Foto: archief E. Schuppert

1955 GHH Walsum / 79,96 x 9,54 x 2,50/2,74 m / 1113/1310 ton / 2 x 550 pk MWM / 1988 2 x 550 pk Mitsubishi / 12-6-'73 ANTONIUS D (2313828) D.A. Driessen/Rotterdam / 3-6-'80 ELISABETH D II F.J. Driessen/Maasbracht / 26-1-'87 COKANA J. Knol/IJmuiden / 11-1-'91 KANSAS CITY B.A. Gerritsen/Rotterdam

RHENUS 130 (4003870) 1953 Schiff & Maschinenbau AG Mannheim / 79,97 x 9,48 x 2,50 m - 1154 ton. Verlengd tot 84,96 x 9,48 x 2,60 m / 1265 ton / 2 x 550 pk MWM later 2 x 1066 pk Deutz Herdoopt in ANDRE MARINA 2 / SIBAJAK - 2321059 - J. v/d Dool - Roermond / MICHIEL C - Kroeswijk te Maasbracht / Op 21-6-1992 gezonken gelicht en gerepareerd.

RHENUS 134 (4600840) 1955 Schiff & Maschinebau AG Mannheim / 80,00 x 9,47 x 2,50 m / 1146 ton / 2 x 550 pk MWM / ombouw tot mts en om te duwen / 85,00 x 9,50 x 2,70 m / 1558 ton / 1977 RHEINTANK 32 Stinnes AG/Mannheim / 1982 EILTANK 22 Jaegers GmbH & Co/Mannheim / 26-3-'85 REINIE (2317512) Westertank BV/Zwartsluis / 6-12-'85 NELLY LOTTE PvbA de Neef Rederij/Merksem / 20-12-'85 MARNIX BV Schepen Exploitatie Monnikendam/Rotterdam / 22-10-'91 FRANCINE Fokko BV/Rotterdam / 1995 RETURN van 1995 A.J.H. Langenslag/H.I. Ambacht

RHENUS 135 (3500 Mannheim) 1955 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 79,96 x 9,44 x 2,50 m / 1137 ton / verlengd tot 105 x 9,47 x 2,72 m / 1955 ton / 2 x 550 pk MAN / 1988 2 x 680 pk Caterpillar / 12-5-'72 CONDOR Walz/Ludwigshafen / 1976 CONDOR (7001052) Zille AG/Basel / waarschijnlijk naar België verkocht / 18-1-'90 JOLINE (2319243) H.J. Twillert/ Tolkamer



IDA MARIA, ex RHENUS 136 (4601460), in het Hartelkanaal

Foto: Willem Keizer

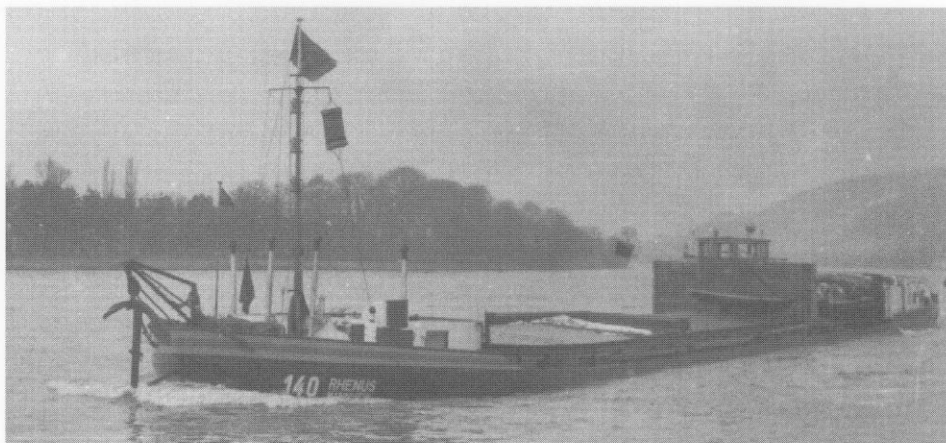
1955 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 79,87 x 9,43 x 2,50/2,72 m / 1109/1342 ton / 2 x 550 pk MAN / 1972 IDA IRMA 2 / W. Schade/Triefenstein / 1993 KAMELEON (2320698) Broersma/Rotterdam



RHENUS 137 (4009510) met sleep opvarend te Gernsheim Foto: Gunter Dexheimer
 1956 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 79,80 x 9,48 x 2,50 m / 1129 ton / 2 x 550 pk MAN
 1972 ombouw tot mts RHEINTANK 30 / 85,00 x 9,50 x 2,70 m / 1560 ton / Stinnes AG/Duisburg
 1988 CARRERA 1 Avanti Tankreederei/Wien / vaart thans op de Donau



RHENUS 138 (4009520) in de bergvaart te Uerdingen Foto: P.A. van Meel
 1956 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 79,82 x 9,48 x 2,50 m / 1133 ton / 2 x 550 pk MAN
 1972 ombouw tot mts RHEINTANK 31 / 85,00 x 9,50 x 2,70 m / 1527 ton / Stinnes AG/Duisburg
 1988 CARRERA 2 Avanti Tankreederei/Wien / vaart thans op de Donau



RHENUS 140 (4009590) in de opvaart in de 'Mittel-Rhein' Foto: archief E. Schuppert
 1957 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 79,81 x 9,50 x 2,50 m / 1133 ton / 2 x 550 pk MWM
 1970 ombouw tot mts EILTANK 21 / 94,96 x 9,50 x 2,70 m / 1542 ton / Jaegers GmbH & Co/Duisburg / gesloopt in 1993

RHENUS 139 (4003180) 1957 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 80,00 x 9,50 x 2,50/2,72 m / 1137/1384 ton / 2 x 550 pk MWM / 1987 JOHANNA ARNTZ H. Arntz/Duisburg / 17-5-'90
 QUI VIVE (2318561) P.D. Dubbelman /Lage Zwaluwe

RHENUS 141 (4013470) 1957 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 79,83 x 9,50 x 2,50 m / 1146 ton / verlengd tot 85,00 x 9,50 x 2,72 m / 1343 ton / 2 x 550 pk MWM / 1995 2 x 1000 pk Wartsila
 1987 HERMANN ARNTZ H. Arntz/Duisburg / 17-12-'87 L'AVERNIR (2318424) H.M. Arends/Maasbracht / 23-8-'91 GANZESTAD VOF Faasse-Lindhout/Goes



DANZIG, ex RHENUS 142 (3264 Dbg Ruhrort) Foto: archief E. Schuppert
 1957 GHH Walsum / 80,00 x 9,48 x 2,50/2,69 m / 1127/1297 ton / 2 x 550 pk MWM / 1968 2 x 880 pk SKL / 1987 2 x 680 pk Caterpillar / 1971 DANZIG F. Orłowski/Homberg / 2-8-'76 IRENE (2314539) H. Arends/Rotterdam / 24-5-'91 TORNADO W. Pleket/Terneuzen / 1978 Omgebouwd van 8 naar 3 ruimen hoge denneboom en aluminium luiken / 1980 bij Schram in Bolnes weer geschikt gemaakt om te slepen o.a sleephaak overlopen en kopschroef geplaatst van fa. Padmos in Bruinisse 105 pk Mitsubishi / 1986 nieuwe stuurinstallatie geplaatst bij fa Teun de Heus te Nijmegen en automatische piloot geplaatst

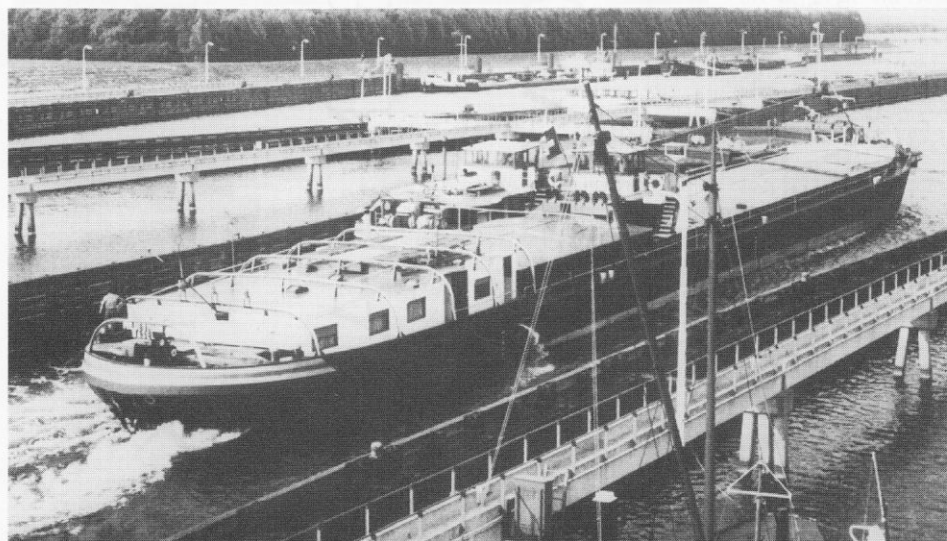


IRENE, ex RHENUS 142, met sleep opvarend te Sliedrecht

Foto: Willem Keizer



STROHMEYER'S HANDEL & SCHEEPVAART MIJ te Rotterdam, een dochteronderneming van Fendel. Volgens het IVR-register van 1963 bestond de vloot uit: 10 **STROOMVAART**-sleepschepen en 1 sattelschlepper de **WILDER MANN**.



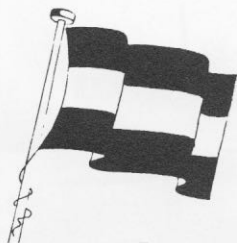
WILDER MANN (2310360) verlaat de Volkeraksluizen te Willemstad Foto: archief E. Schuppert
 1958 Schiff & Machinebau AG Mannheim / 79,78 x 9,47 x 2,50/2,93 m / 1166/1476 ton / 2 x 525 pk
 MWM / 1979 **WILDER MANN** W.L. van Damme/Gent / 14-2-'80 **DEO VOLENTE** (2315934)
 P.P. van Zwol/Waspik / 1-8-'86 **WILDE MAN** L.J. van Oost/Rotterdam



**HANIEL TANK 1, ex
HANIEL KURIER 50**

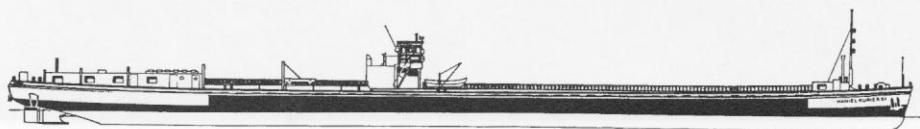
Foto:

archief M.M. v/d Geer



FRANZ HANIEL GMBH te Duisburg-Ruhrort, de oudste Rijnrederij en sinds 1845 actief in de Rijnscheepvaart. Volgens het IVR-register van 1963 bestond de vloot uit: 46 sleepschepen, 9 motortankschepen, 7 motorsleepboten, 1 kraanschep, 1 drijvende kraan en 36 motorvrachtschepen. De mvs hadden de namen **HANIEL KURIER** + nr (waaronder 5 sattelschleppers de **HANIEL KURIER 50** t/m 54).

Onder Zwitserse vlag voeren bij **FRANZ HANIEL AG** te Basel: 1 sleeptankschip, 4 motortankschepen en de 3 sattelschleppers: **HANIEL KURIER 55**, **RIEHEN** en de **STADT BASEL**.



Langdoorsnede van een 'sattelschlepper'

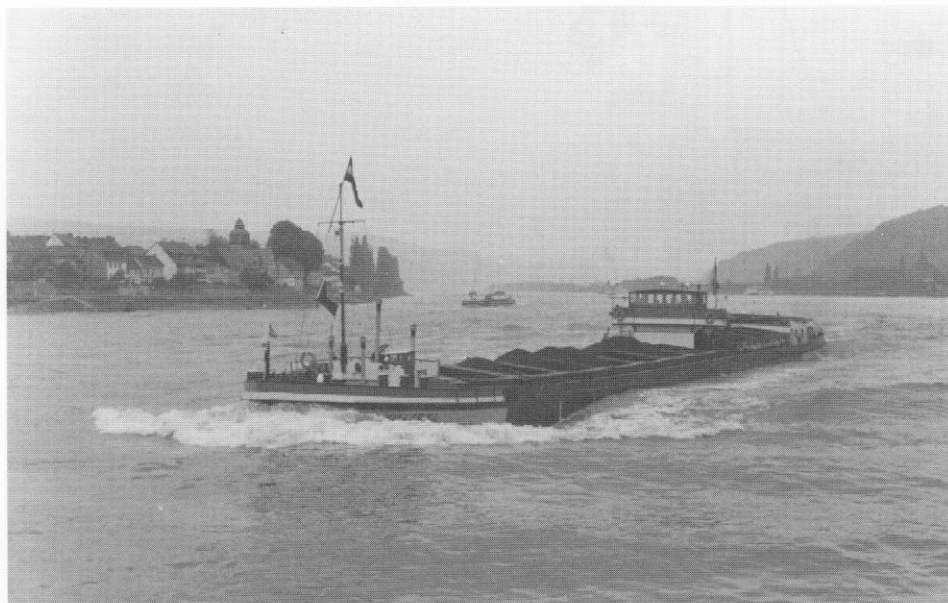
archief: Jos Hubens



HANIEL KURIER 50 (2078 Dbg Ruhrort) met sleep aan de Loreley Foto: archief E. Schuppert
 1955 RSW Duisburg Meiderich / 85,20 x 9,50 x 2,70 m / 1441 ton / 2 x 600 pk MAN / 1991 2 x 562
 pk Deutz 1963 omgebouwd tot mts HANIELTANK 1 / 21-11-'75 CORNELIS H II (2314380) Trafos
 BV/Rotterdam / 1-7-1977 GERARD CORNELIS H SR Bv Rederij Heuvelman & ColKrimpen al/d
 Lek / 31-1-'92 GEMMA Wijnhoff & Gulpen & Larsen Wijgula BV/Druten / 19-5-'94 BORA Wijn-
 hoff & Larsen Wijgula BV/Druten



HANIEL KURIER 51 (2091 Dbg Ruhrort) opvarend te Mannheim Foto: archief E. Schuppert
 1955 GHH Walsum / 85,02 x 9,50 x 2,70 m / 1410 ton / 2 x 600 pk MAN / 1987 2 x 610 pk Mits-
 ubishi 1971 ombouw tot gastanker CHEMTRANS 31 Chemtrans/Duisburg (4008810) 94,92 x 9,50 x
 2,52 m / 1133 ton / 2-1-'80 LESTE (2315899) Chemgas BV/Rotterdam



HANIEL KURIER 52 ter hoogte van Spay

Foto: P.A. van Meel

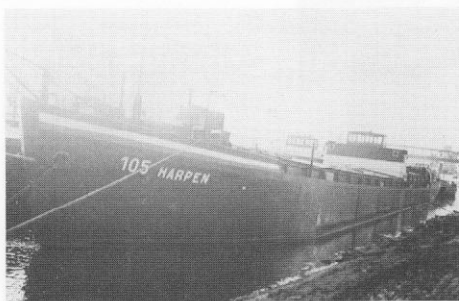
1956 J. Braun Speyer / 84,96 x 9,50 x 2,70 m / 1403 ton / 2 x 600 pk MAN / 1988 2 x 811 pk Cummins / 1973 JAN HEINRICH H. Heinrich/Duisburg / 23-1-'73 JAN HENDRIK (2313712) J. Kater/Zwijndrecht / 26-9-'78 NELSON (7001106) Nelson A.G/Basel / 5-11-'79 Speranza (2315818) H. Jut/Rotterdam / 30-8-'83 TIGER G. Drent/Rotterdam / 14-8-'89 TIJGER P.H.J. van Blitterswijk/Nieuwegein



GEJA S, ex HANIEL KURIER 53 (4006720)

Foto: archief Teun de Wit

1957 RWS Duisburg Meiderich / 85,20 x 9,50 x 2,75 m / 1464 ton / 2 x 715 pk MAN / 3-12-'87 GEJA-S (2318387) J. Smid/Delfzijl



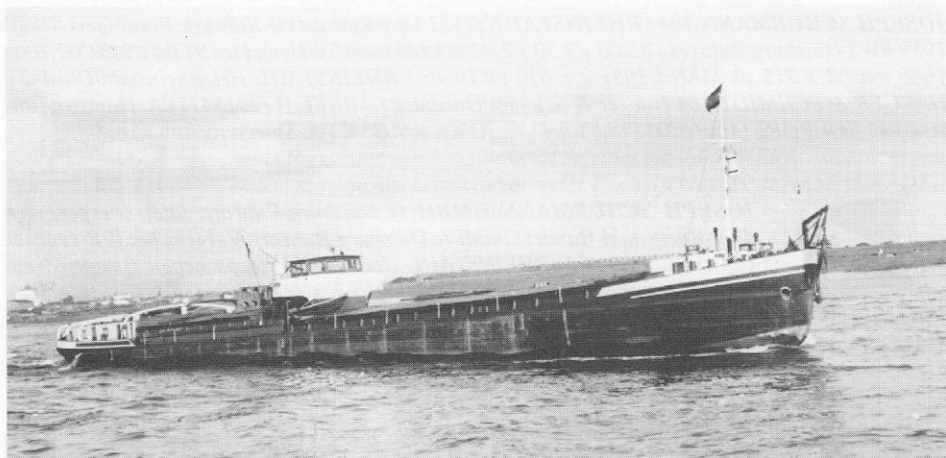
HARPEN 105 (2233 Dbg Ruhrort 1957)

Foto: archief E. Schuppert

1957 Berninghaus Duisburg / 80,00 x 9,50 x 2,50 m / 1240 ton / 2 x 715 pk MAN / 20-1-'76
HELENA EDITH (2314410) Rederij Helena BV/Rotterdam / 30-12-'76 VESTLAND Verenigde Tankrederij BV/ Rotterdam / omgebouwd tot mts / 94,90 x 9,50 x 2,70 m / 1412 ton



HARPENER BERGBAU AG te Duisburg-Ruhrort, voortgekomen uit de in 1875 opgerichte Bergbau und Schiffahrt Gebr. Kannengieser en sinds 1904 actief met een eigen rederij. Volgens het IVR-register van 1963 bestond de vloot uit: 54 sleepschepen, 5 motorsleepboten, 1 kraanponton en 5 motorvrachtschepen. Alle schepen hadden de namen HARPEN + nr (waaronder 1 sattelschlepper de HARPEN 105).



REX (2233 Dbg Ruhrort)

Foto: archief Teun de Wit

1958 RWS Duisburg Ruhrort / 80,00 x 9,50 x 2,71 m / 1301 ton / 2 x 715 pk MAN
1976 HELENA ADRIAAN (2314181) Rederij Helena BV/Rotterdam / 3-12-'76 VASTELAND Verenigde Tankrederij BV/Rotterdam / omgebouwd tot mts / 94,78 x 9,50 x 2,72 m / 1566 ton / 1981 achterschip gescheiden van ladinggedeelte en voorschip / achterschip kreeg nieuwgebouwd ladinggedeelte / hierdoor ontstond het mts VALKENBURG (2314181) / het overige deel werd de duwtankbak VASTELAND (2316376) / 1993 omgebouwd tot mts VEENDAM (2316376) / 84,89 x 9,50 x 2,68 m / 1460 ton / 2 x 500 pk Caterpillar/waterjet-aandrijving



KRUPP BINNENSCHIFFAHRT GMBH te Duisburg-Ruhrort

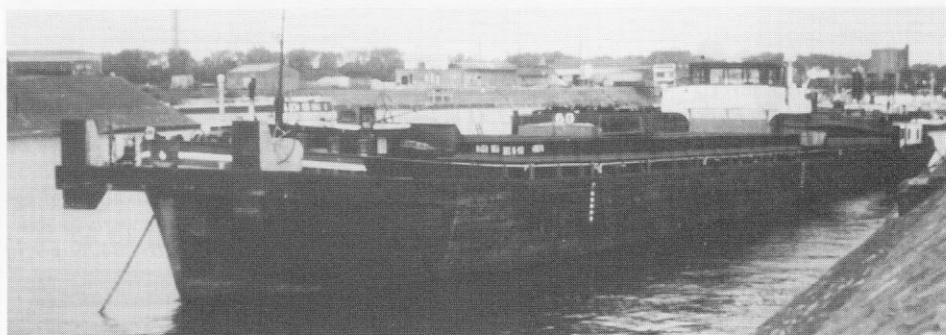
Volgens het IVR-register van 1963 bestond de vloot uit: 24 sleepschepen, 1 motorsleepboot, 11 duwbakken, 1 duwboot, 1 motortankschip en 11 motorvrachtschepen (waaronder 1 sattelschlepper de REX). De REX werd omgebouwd tot duwmotorschip en voer als eerste motorschip regelmatig met 3 duwbakken in de opvaart naar Rheinhafen.



JOSEPH SCHURMANN 104 / RHEINSTAHL (2521 Dbg Ruhrort) te Ruhrort. Foto: Gert Schuth
 1959 RWS Duisburg Ruhrort / 85,00 x 9,50 x 2,72 m / 1451 ton / verlengd tot 94,84 x 9,50 x 2,70 m
 1600 ton / 2 x 715 pk MAN / 1981 2 x 620 pk Deutz / RHEINSTAHL 104 Rheinstahl/Duisburg
 HAEGER & SCHMIDT 104 Haeger & Schmidt/Duisburg / ARNEL H (2315417) A. Hamstra/Rot-
 terdam / ROERORT (4027650) Plog/Spay / ALJOMA (6002342) A. Spiessens/Antwerpen



JOSEPH SCHURMANN GMBH te Duisburg-Ruhrort, later overgenomen
 door Rheinstahl Handel GmbH te Duisburg-Ruhrort. Volgens het IVR-register
 van 1963 bestond de RHEINSTAHL-vloot uit: 44 sleepschepen, 6 motorsleep-
 boten 6 motorvrachtschepen. Alle schepen hadden de namen RHEINSTAHL +
 nr (waaronder 2 sattschleppers de RHEINSTAHL 104 / RHEINSTAHL en de
 RHEINSTAHL 105 / RUHRSTAHL.



HAEGER & SCHMIDT 105, (2522 Dbg Ruhrort) Foto: archief E. Schuppert
 1959 RWS Duisburg Ruhrort gebouwd als JOSEPH SCHURMANN 105 / RUHRSTAHL Joseph
 Schurmann/Duisburg Ruhrort 85,00 x 9,50 x 2,72 m / 1457 ton / 2 x 750 pk Deutz / 1979 2 x 567 pk
 Caterpillar / RHEINSTAHL 105 Rheinstahl/Duisburg / HAEGER & SCHMIDT 105 Haeger &
 Schmidt/Duisburg / 20-10-'78 MORGENSTER (2315423) B.T. Specht/Rotterdam /
 28-12-'89 VINI DEO (6002413) M.A. Mertens/Antwerpen / gesloopt in 1993



DAMCO 270, ex NASSAUKADE, (2310249)

Foto: Gunter Dexheimer

1958 GHH Walsum / 79,98 x 9,55 x 2,70 m / 1302 ton / verlengd tot 84,54 x 9,50 x 2,72 m / 1420 ton / 2 x 515 pk MAN / 21-4-'67 DAMCO 270 Damco Scheepvaart NV/Rotterdam / 13-2-'75 CREDO BV Rederij Buitendijk/H.I. Ambacht / 20-12-'79 MEMENTO A.E. ten Napel/Rotterdam / 16-1-'87 AMIGOS H. van der Klei/Groningen



Wm H. MULLER & CO'S RIJNVAART MIJ NV te Rotterdam. Volgens het IVR-register van 1963 bestond de vloot uit: 14 MINERAL-sleepschepen en 8 motorvrachtschepen (waaronder 1 sattelschlepper de NASSAUKADE). Alle namen van de mvs eindigden op KADE.



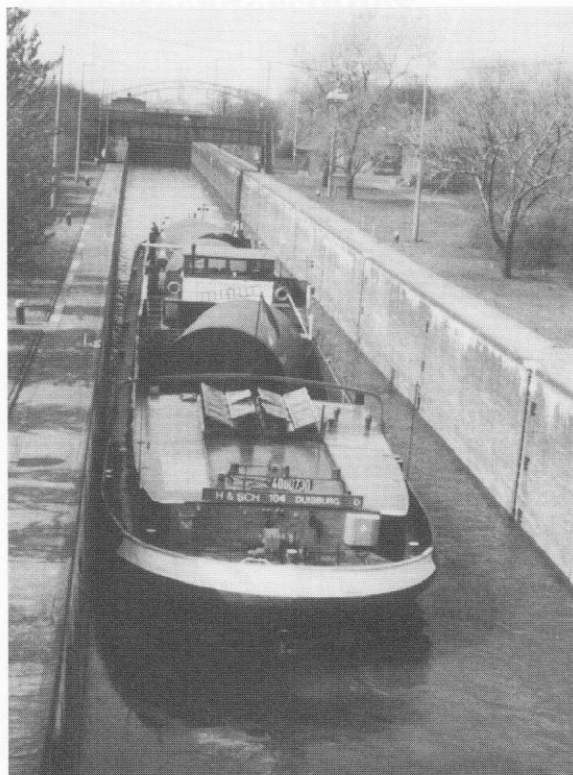
WINSCHERMANN GMBH te Duisburg Ruhrort (opgericht in 1848) Volgens het IVR-register van 1963 bestond de vloot uit: 30 sleepschepen, 1 motorsleepboot en 11 motorvrachtschepen (waaronder 1 sattelschlepper de WINSCHERMANN 60 / KONRAD ENDE)



WINSCHERMANN 60 / KONRAD ENDE te Mannheim

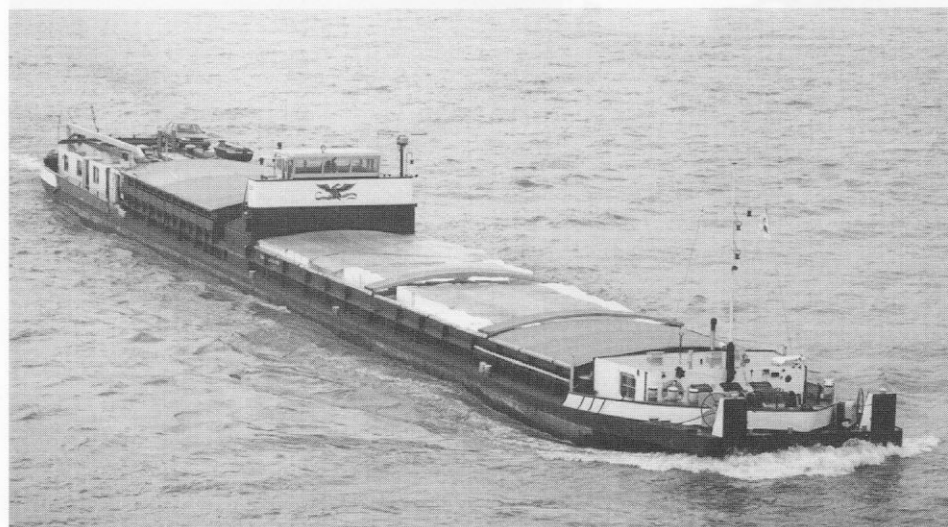
Foto: archief E. Schuppert

1958 Schiffwerft Mainz Gustavsburg / 80,00 x 9,50 x 2,70 m / 1301 ton / 2 x 650 pk Deutz / 1971 ombouw tot mts op werf Gelria/Nijmegen / 99,95 x 9,50 x 2,67 m / 1598 ton ENGELBERG (7000739) Lauter/Muttenz



HAEGER & SCHMIDT 104, ex JOSEPH SCHURMANN 104 / RHEINSTAHL
op het Rhein-Hernekanaal

Foto: archief E. Schuppert



ALPHA, ex HANIEL KURIER 54, afvarend te Sliedrecht

Foto: Willem Keizer



STADT BASEL in de sluis te Birsfelden

Foto: archief Teun de Wit



ANJA, ex STADT BASEL, op het Rijn-Scheldekanaal

Foto: Erik Rouw



TORNADO, ex RHENUS 142, te Tiel (1-8-1991)

De laatste 'echte' sattelschlepper, waar de stuurhut nog steeds midscheeps staat.

Foto: Leo Schuitemaker